

QUATAR - ĐÀO DẦU TRÊN VỊNH BA TƯ

Dawlat Qatar (thường gọi Qatar) là một quốc gia nhỏ nằm trên bán đảo Arập, song cực kỳ phát triển hiện nay tại khu vực Trung Đông. Nước này có diện tích 11.437 km², dân số hơn 1,4 triệu người, thủ đô là thành phố Doha cũng là thành phố lớn nhất cả nước. Qatar chỉ giáp duy nhất một mặt về phía nam với Arập Xêút, còn ba mặt khác đều hướng ra biển và được bao bọc bởi vịnh Ba Tư.

Đứng đầu đất nước là Vua H.H Sheikh Hamad bin Khalifa Al Thani, chính phủ là Thủ tướng Hamad bin Jassim bin Jaber Al Thani. Vào năm 2004, Qatar đã được bầu là thành viên không thường trực Hội đồng Bảo an Liên hiệp quốc nhiệm kỳ 2005-2007. 95% người dân theo đạo Hồi, nói tiếng Arập và tiếng Anh. Sử dụng đồng tiền Riyal Qatar - QAR. 46% người dân sống ở thủ đô Doha. Ngoài ra là các thành phố: Ad Dawhah, Al Ghuwayriyah, Al Jumayliyah, Al Khawr, Al Wakrah, Ar Rayyan, Jarayan al Batinah,

Madinat ash Shamat, Umm Said và Umm Salal.

Do phần lớn lãnh thổ là sa mạc, không có sông hồ lâu năm, lượng mưa rất ít, trung bình 75 mm/năm, nhiệt độ nhiều khi lên tới 50°C, lại hay có bão bụi che mờ mặt trời nên chỉ có 2% diện tích đất của Qatar làm được nông nghiệp. Bù lại, nước này có một lượng dầu khí khổng lồ và là một nước xuất khẩu dầu khí đứng đầu thế giới.

Từ xa xưa, người dân Qatar đã có truyền thống đi biển, đánh cá và mò ngọc trai. Công việc này kéo dài hàng nghìn năm cho đến năm 1939, người ta đã tìm thấy ở đây một trữ lượng dầu mỏ to lớn, kể từ đó nền kinh tế Qatar dựa vào việc xuất khẩu dầu thô, khí đốt, sulphua và một số sản phẩm dầu khí tinh luyện. Năm 1995, Thái tử Amir Sheikh Hamad Bin Khalifa Al Thani lên ngôi, với chính sách khôn ngoan ông đã đưa đất nước lên đỉnh cao của sự phồn thịnh, trở thành nhà nước phú cường nhất Trung Đông. Người

dân sống sung túc với thu nhập bình quân đầu người lên tới hàng chục nghìn đôla/năm. Hiện nay, ở Qatar các dịch vụ công cộng, y tế, giáo dục không mất tiền. Qatar có ba trường đại học lớn. Khi ra trường, sinh viên có việc làm ổn định. Nhà nước cũng không đánh thuế thu nhập nên người dân ngày càng giàu có.

Ở Qatar, có tất cả 18 khu giếng dầu chiếm tổng diện tích 46.840 km². Trong thời gian gần đây, liên tục phát hiện được các giếng dầu mới hứa hẹn tiềm năng to lớn. Ngoài giếng dầu lâu đời nhất là Dukhan nằm trên đất liền của hãng dầu QP Offshore thì các giếng dầu khác của Qatar đều ngoài biển. Hiện trữ lượng dầu mỏ của nước này là 2,4 km³ tương ứng với 1,3% trữ lượng dầu mỏ thế giới, khoảng 25 tỷ thùng, và cho phép khai thác 800 nghìn thùng mỗi ngày. So với dầu thô, khí gas tự nhiên của Qatar còn dồi dào hơn. Trữ lượng khí gas là 7.000 km³, chiếm khoảng 5% trữ lượng thế giới, tương ứng 172 tỷ thùng. Khí gas tự nhiên của Qatar được xuất khẩu dưới dạng khí hóa lỏng LNG. Ngoài ra, còn có nhiều sản phẩm pha chế từ khí tự nhiên GTL. Dầu khí là nền tảng chính của nền kinh tế Qatar, đem lại hơn 70% tổng thu nhập hàng năm của nhà nước, hơn 60% tổng sản phẩm quốc nội và 85% thu nhập từ xuất khẩu.

Phần lớn hoạt động dầu khí của Qatar do Tổng công ty dầu khí Qatar điều hành. Tổng công ty này có đối tác khắp thế giới, mà một bạn hàng quan trọng và lâu năm là châu Á, đặc biệt Nhật Bản. Gần đây châu Âu và Mỹ

cũng là một thị trường lý tưởng. Riêng nước Anh tới nay là nước nhập khẩu tới 20% lượng khí gas hóa lỏng của Qatar.

Dựa vào điều kiện là một bán đảo nằm giữa biển, có tới 563 km đường bờ biển, Qatar đã tận dụng những vùng biển để phát triển nhiều thành phố công nghiệp, hải cảng, khu du lịch, giàn hóa dầu, nhà máy điện, tinh lọc nước biển, khử muối,... đem lại lợi ích kinh tế. Nổi bật nhất là ba trung tâm xuất khẩu dầu khí: thành phố cảng Ras Laffan, Umm Said và đảo Halul, mỗi ngày xuất khẩu 600 nghìn thùng dầu thô và 20 nghìn thùng khí gas tinh luyện, chủ yếu tới châu Á, trong đó một nửa đến Nhật Bản.

Thành phố công nghiệp Ras Laffan (RLC) nằm ở địa đầu đông bắc đất nước, cách thủ đô Doha 80 km. Thành phố có diện tích 106 km². Nơi đây thường xuyên diễn ra các hoạt động sôi nổi như trao đổi thương mại, đầu tư xây dựng hạ tầng cơ sở, an ninh, phòng hỏa, y tế, môi trường, giáo dục... Cơ quan quản lý cao nhất của thành phố là Tổng công ty dầu khí Qatar. Nhờ RLC, mà cụ thể là cảng Ras Laffan của RLC trong nhiều năm qua Qatar đã đứng đầu thế giới về sản xuất và xuất khẩu khí gas hóa lỏng.

Cảng Ras Laffan, một phần của RLC là cảng lớn nhất thế giới về cung ứng khí gas tự nhiên hóa lỏng. Cảng này được xây dựng với chi phí ban đầu lên tới một tỷ đô la chuyên để xuất khẩu các sản phẩm của hãng khí gas hóa lỏng Qatargas và hãng RasGas khoảng 30 triệu tấn/năm. Ngoài chế độ nó còn kết hợp với những hoạt động sản xuất và đời

sống của RLC. Tại cảng có giàn xử lý khí gas hóa lỏng lớn nhất thế giới diện tích 850 hecta. Đây còn là một cảng nước sâu, cho phép những con tàu biển trọng tải lớn qua lại. Cảng được bảo vệ bởi hai đê chắn sóng, một ở phía bắc dài 6 km và một ở phía nam dài 5 km. Lối vào rộng 400 m cho phép tàu vào sâu 5,5 km. Luôn có những con tàu dài 345m để ở và tàu dài 420m cho khai thác dầu. Có ba con tàu luôn túc trực chở 135.000 m³ dầu, một tàu chở hàng được 1.000 tấn/giờ, và nhiều cần cẩu nhấc được 130 tấn.

Không kém phần quan trọng bởi các sản phẩm công nghiệp nặng của Qatar đều tập trung ở đây là thành phố Umm Said, còn gọi là Musayid hay Messaideed nằm ở bờ biển phía đông bán đảo Qatar, cách thủ đô Doha 45 km. Nơi này chuyên nhập khẩu các nguyên liệu xây dựng và chuyên giao công nghệ, cũng là cảng xuất khẩu dầu mỏ lớn nhất thế giới, đồng thời là cảng thương mại quan trọng của cả nước nổi tiếng về sản phẩm tinh luyện từ dầu, khí tự nhiên, sắt thép, hóa dầu và phân bón nitơ, ammoniác... Tại đây có giàn tinh chế khoảng 50 nghìn thùng dầu/ ngày, một nhà máy phân urea và ammoniác, một nhà máy thép, một nhà máy hóa dầu. Tất cả đều dùng gas làm nguyên liệu. Đó là lý do Umm Said là trái tim của văn hóa công nghiệp Qatar.

Đảo Halul cách đông bắc Doha 80 km lại là nơi có các trang thiết bị tiên tiến nhất thế giới về xử lý dầu. Có đến 11 tầng lớn trữ dầu khô, chừng 5 triệu thùng dầu thô. Từ Halul, dầu mỏ được hòa trộn và dẫn tới các thùng

chứa của khách hàng ngoài biên. Qatar đang có kế hoạch mở rộng đảo Halul, bao gồm nâng cấp bến bãi cho thích ứng với những con tàu lớn, xây dựng một tòa nhà điều hành mới, một trạm theo dõi biển và nhà máy điện và nước. Hiện giờ trên đảo có 750 đến 900 nhân sự. Để phục vụ người dân, có một câu lạc bộ, nhiều nhà hàng và khu giải trí chơi các môn thể thao như bóng chuyền, bóng rổ, quần vợt và túc cầu. An toàn được đặt lên hàng đầu ở Halul. Khi có cháy nổ hay cứu hộ đều sẵn sàng ứng phó. Để tăng cường màu xanh, cảnh quan tươi đẹp hàng năm người dân trồng rất nhiều cây cối, hoa cỏ. Đồng thời có hệ thống xử lý nước thải thanh lọc các vùng nước quanh đảo.

Cùng phát triển kinh tế, Qatar luôn chú trọng đến bảo vệ môi trường, nhất là môi trường biển nhằm thu hút thêm nhiều nhà đầu tư, bạn hàng và du khách đến nước này. Trong nhiều năm qua, dưới sự trợ giúp của các trung tâm nghiên cứu môi trường, các thành phố trong đó có Ras Laffan đã bảo vệ được nơi sinh sản của loài rùa mỏ quạ và rùa xanh, hai trong bảy loài rùa đang có nguy cơ tuyệt chủng trên thế giới. Đây là sinh vật có nhiều thiên địch như cua, chuột, cáo, chim, chó, cá mập cũng dễ bị nguy hiểm bởi rác thải, ô nhiễm âm thanh, nạn săn bắt, nhật trùng và nhiều hoạt động của người. Ước tính trong 1.000 đến 10.000 con rùa nhỏ, chỉ có một con sống sót đến khi trưởng thành.

Trong các thành phố, Ras Laffan là nơi thuận lợi nhất cho công tác bảo tồn rùa biển. Thành phố có khoảng 14 km bãi biển (9 km

phía bắc và 5 km phía đông) phân chia thành hai khu vực rõ rệt là đụn cát duyên hải và bãi biển. Các đụn cát cao khoảng 3 m, rộng 50 m, chạy song song với đường bờ biển. Hơn thế nơi này còn có mức độ tiếng ồn thấp nhất, cũng xả ít rác nhất. Để bảo vệ rùa biển, từ năm 2000 thành phố đã xây dựng một hàng rào đất cát dài 6 km chạy ven với bãi biển phía bắc ngăn cản xe cộ vào bờ biển, đồng thời tiến hành phong quang dọn đường cho rùa, chủ yếu là hai loại rùa xanh và mò quạ vào đẻ trứng. Từ năm 2002, có thêm các nhóm tuần tra hàng ngày theo dõi, xác định tổ rùa bằng công cụ và hệ thống GPS, GIS.

Người ta quan sát rùa lên bờ đẻ trứng trong suốt mùa sinh sản khoảng 50 đến 70 ngày. Cả khu vực rùa đẻ trứng được khoanh

vùng, rào chắn cẩn thận định hướng cho rùa con trườn ra biển. Nếu rùa đẻ trứng ở gần ống gas hay công trình nhà ở, họ sẽ di chuyển ổ rùa tới điểm an toàn và bảo vệ chúng khỏi kẻ thù. Quá trình rùa đẻ trứng như sau: Từ chập tối tới nửa đêm, những con rùa cái sẽ từ dưới biển bơi lên bờ cát dùng chi sau có dạng mái chèo đào một hố tròn sâu chừng 50 cm và đẻ trứng xuống đó. Mỗi con đẻ từ 70 đến 100 quả trứng nhỏ, cá biệt tới 250 quả trứng màu trắng ngà, tròn xoe kích cỡ một quả bóng golf trong khoảng 30 phút, sau đó lại dùng chi để hẩy cát lấp ổ. Khoảng hai tháng trứng nở, rùa con lách vỏ trườn ra biển. Sau ba năm tuổi, chúng sẽ quay trở về đất liền đẻ trứng. Và nếu không gặp trở ngại, chúng sống tới 80 năm.

Sưu tầm: Chu Mạnh Cường

Cộng tác viên Tạp chí Nghiên cứu Châu Phi và Trung Đông